

Försvarsdepartementet

Betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65)

Ert diarienummer Fö2024/01668

Sammanfattning

Kammarrätten anser att begreppet kvalificerad fredstida krissituation ska föras in i den nya lagen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap endast under förutsättning att motsvarande begrepp införs i bestämmelserna om beredskap som gäller för den statliga offentliga förvaltningen.

Kammarrätten motsätter sig vidare förslaget att beslut enligt den nya lagen ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Om förslaget om överklagande av beslut genomförs bör det förtydligas i lagtexten om det ska finnas en motpart i processen och i så fall vem. Förslaget bör vidare tillföras bestämmelser om prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt.

I övrigt har kammarrätten inte några synpunkter på förslagen och bedömningarna i promemorian.

Definitioner av begreppen fredstida krissituation och kvalificerad fredstida krissituation i den nya lagen (6.3.2)

Kammarrätten framhåller att en väl fungerande offentlig förvaltning i en fredstida krissituation eller vid höjd beredskap sannolikt gynnas av att det finns ett gemensamt grundläggande ramverk med gemensamma begrepp i de författningar som är tillämpliga för både den statliga och kommunala offentliga förvaltningen. Begreppet kvalificerad fredstida krissituation som utredningen föreslår ska ingå i den nya lagen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap, framstår som ett sådant grundläggande begrepp som bör ingå i ett sådant ramverk och vara gemensamt för den statliga och kommunala offentliga förvaltningen. För det fall begreppet inte införs i regleringen som är tillämplig inom den statliga förvaltningen, anser kammarrätten att det inte heller ska ingå i den nya lagen. Kammarrätten motsätter sig därför att begreppet kvalificerad fredstida krissituation införs i den nya lagen, såvida begreppet inte

införs i bestämmelserna om beredskap som gäller för den statliga offentliga förvaltningen

Överklagande av beslut (6.14)

De beslut som ska få överklagas enligt den nya lagen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap är beslut av länsstyrelser att rikta förelägganden mot kommuner eller regioner. Det handlar om situationer när en kommun eller en region i betydande omfattning inte fullgör sina skyldigheter enligt den nya lagen eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen. I sådana situationer får en länsstyrelse förelägga kommunen eller regionen att åtgärda bristerna. Som kammarrätten förstått förslagen och bedömningarna i betänkandet kan bristerna gälla avvikelser i förhållandet till bl.a. generella och särskilda verksamhetskrav.

I ljuset av bestämmelserna om generella och särskilda verksamhetskrav i 2 och 3 kap. i förslaget till lag om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap framstår marginalerna som tämligen vida, när en bedömning av huruvida det föreligger brister ska göras. Enligt kammarrättens uppfattning är handlings-utrymmet av sådan omfattning att det kan ifrågasättas om en bedömning enligt kraven lämpar sig för en domstolsprövning. Därtill får det antas att det inte kommer att råda någon tvekan om att det finns brister i det enskilda fallet eftersom det ska röra sig om att skyldigheterna inte iakttas i betydande omfattning. Dessutom handlar det om förelägganden som inte är förenade med vite.

Mot denna bakgrund anser kammarrätten att skälen för förslaget bör utvecklas. Det bör därvid framgå vilka skäl som motiverar att besluten, som gäller förhållanden mellan å ena sidan en statlig förvaltningsmyndighet och å andra sidan en kommun eller region, ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol och vad en sådan prövning i domstol tillför.

Som förslaget nu är utformat bör det i vart fall förtydligas huruvida det ska finnas en motpart i processen och i så fall vem. Den som överklagar till första instans, förvaltningsrätten, är i det här fallet inte en enskild utan en kommun eller region. Den länsstyrelse som har fattat det överklagade beslutet blir därför inte motpart enligt 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291). Att domstolarna genom tolkning sannolikt kommer att komma fram till att beslutande länsstyrelse ska vara motpart är otillfredsställande. Om det är avsikten att beslutande länsstyrelse ska vara motpart och därmed kunna överklaga förvaltningsrättens avgörande, bör det i första hand framgå av lagtexten.

Om förslaget om överklagande av beslut ska genomföras, anser kammarrätten att det ska föreskrivas att det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt. Bestämmelserna i 12 kap. 2 § i förslaget till lag om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap avviker från bestämmelserna i 40 § förvaltningslagen (2017:900). Detta innebär att bestämmelsen om krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt i 40 § andra stycket förvaltningslagen inte är tillämplig. Kammarrätten anser dock att det inte finns några skäl för att avvika från det som normalt gäller i förvaltningsprocessen för denna typ av mål, nämligen att de ska gälla krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt. Det bör därför föreskrivas i 12 kap. 2 § i förslaget till lag om kommuners och regioners grundläggande

beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap att det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt.

Mot denna bakgrund motsätter sig kammarrätten förslaget om överklagande av beslut till allmän förvaltningsdomstol.

Yttrandet har beslutats av kammarrättspresidenten Mattias Almqvist och kammarrättsrådet Eva Danell Forsberg (tillika föredragande).

Mattias Almqvist

Eva Danell Forsberg